

**NOTIQLIK MAHORATINI RIVOJLANTIRISHDA INNOVATSION TA'LIM
TEKNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISHNING AHAMIYATI****Rahimova Maftuna**

Navoiy Davlat Pedagogika Instituti 2-kurs magistranti

Istamova Dilnoza Sadulloyevna

Ilmiy rahbar

Annotatsiya: Tezis muammosi shundan iboratki, bugungi kunda b2 darajasidagi talabarda notiqlik faoliyati yetarli darajada shakllanmagan va uni rivojlantirish boyicha ba'zi bir murakkabliklarning mavjudligi ushbu soha zaruriyatini kursatadi.

Kalit so'zlar: Notiqlik, B2 darajasi, o'qitish, innovatsiya, metod.

KIRISH

Ushbu tezisda tadqiqot obyekti qilib Navoiy davlat pedagogika instituting 2 kurs xxorijiy til va adabiyoti o'quvchilari olindi. Ushbu guruhda 25 ta o'quvchi bo'lib, notiqlik darajasi o'rta deb baholandi. Sinfda alohida e'tiborga muhtoj o'quvchilar soni 8 ta, b2 darajasiga loyiq o'quvchilar 7 ta, o'rta toifa 10 ta.

ASOSIY QISM

Tadqiqotning asosiy muammosi notiqlik madaniyatini rivojlantirishga to'sqinlik qilayotgan detallarni aniqlab, ularni bartaraf etishdan iborat. Qolaversa, maqolada notiqlik madaniyatini shakllantirishning o'quvchilarni axloqiy-estetik tarbiyalashdagi ahamiyati yoritilgan.

Bu holatda asosiy qiyinchilik - notiqlik ta'limi bo'yicha o'qituvchilar tayyorgarligi va malakasini oshirish etarli darajada emas. Ko'pgina o'qituvchilarda notiqlikni samarali o'rgatish uchun zarur ko'nikma va bilimlar yetishmaydi, ularni qo'llab-quvvatlash uchun o'quv dasturlari va resurslar yetishmaydi. Bu esa notiqlik ta'limiga ko'pincha e'tibordan chetda qoladigan yoki yuzaki va samarasiz tarzda yetkaziladigan holatga olib keladi.

Biz tinglovchilarga til o'rgatish hamda axloqiy-estetik tarbiya berishda notiqlik madaniyatini shakllantirish mexanizmlarini takomillashtirish orqali ta'lim sifatini oshirishimiz va o'quvchilarda zamonaviy dunyoda muvaffaqiyatga erishish uchun zarur bo'lgan quyidagi ko'nikma va qadriyatlarni shakllantirishga yordam berishimiz mumkin:

1. Notiqlik tarbiyasining axloqiy-estetik tarbiyadagi afzalliklari

Notiqlik ta'limi o'quvchilarga o'z g'oyalari, his-tuyg'ulari va qadriyatlarinisamarali va ishonchli tarzda ifoda etish imkonini berish orqali axloqiy va estetik tarbiyada muhim rol o'ynashi mumkin. To'g'ri so'zlash qobiliyati o'ziga ishonch, ijodkorlik, tanqidiy fikrlash, ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirishning asosiy omili bo'lib, bularning barchasi axloqiy va estetik tarbiyaning muhim tarkibiy qismidir.

Notiqlik ta'limi o'quvchilarga omma oldida nutq so'zlash, o'z fikr va mulohazalarini bildirish imkoniyatini yaratib, o'zlariga ishonchni rivojlantirishga yordam beradi. Tinglovchilar ishonchli va ishonarli gapirishni o'rgansa, ular o'ziga ishonch va qat'iyatli bo'lib qoladilar, bu ularga shaxsiy va professional hayotlarida yordam berishi mumkin.

2. Notiqlik madaniyatini rivojlantirish oldida turgan muammolar

Axloqiy va estetik tarbiyada notiqlik ta'limining mumkin bo'lgan afzalliklariga qaramasdan, maktablarda uning rivojlanishiga to'sqinlik qilayotgan bir qancha muammolar mavjud. Asosiy muammolardan biri o'quv dasturida notiqlik mahoratiga e'tibor berilmaganligidir. Ko'pgina ta'lim tizimlarida notiqlik ta'limiga yetarlicha e'tibor berilmagan, o'quvchilarning nutqiy malakalarini rivojlantirish uchun yetarlicha imkoniyatlar yaratilmagan. Bu haqiqiy dunyoda talab qilinadigan ko'nikmalar vamaktablarda olingan ko'nikmalar o'rtasidagi tafovutga olib keladi.

3. Notiqlik ta'limini takomillashtirish mexanizmlari

Bu vazifalarni hal etishda o'quvchilarga axloqiy-estetik tarbiya berishda notiqlik madaniyatini shakllantirish mexanizmlarini takomillashtirish zarur. Bunda notiqlik mahoratini o'quv dasturiga kiritish, o'qituvchilar malakasini oshirish va malaka oshirish imkoniyatlarini yaratish, o'quvchilarning notiqlik mahoratini darsdan tashqarimashg'ulotlar va tanlovlar orqali amaliyotda qo'llash va qo'llash imkoniyatlarini yaratish hamda o'quvchilarning notiqlik mahoratini oshirish uchun raqamli texnologiyalardan foydalanishni targ'ib qilish kiradi.

Darslarimizda quyidagi innovatsion ta'lim texnologiyalaridan foydalanishni lozim bildik, xususan murakkab mavzuni o'quvchilar ongiga osongina etkazish uchun «Aqliy hujum», «Zakovat», «Zigzak», «Interfaol», «O'yin dars», «Munozarali- bahsli dars», «Sayohat dars», «Musobaqa dars», «FSMU», «Baliq skeleti», «Charxpalak» kabilar

Bu kabi interaktiv metodlar va o'yinlarning dars davomida foydalanilishi avvalo, pedagog mahorati bilan bogliq. Sababi, metodlar darsdan bir kun oldin tayyor holga keltirilishi, kerakli ko'rgazmali qurollar, tarqatma materiallar, qisqa savoljavob va testlar, baholash mezonlarini shakllantirish shuningdek o'rganuvchilarni rag'batlantirish va jazolash maqsadga muvofiq. Har bir metod o'quvchilarning yoshi, qiziqishlari, o'gil bolalar va qiz bolalar sonining proporsiyasi, o'zlashtirish jarayoning tez yoki nisbatan sekin ekanligi, qobiliyatlari va ustunlik jihatlarini hisobga olgan holda oson va qiyin turlarga bo'lingan holda tanlanishi va tayyorlanishi muallimdan talab etiladi. Bundan tashqari 45 daqiqa davom etadigan dars mashg'ulotida harakatli o'yinlarning mavjudligi ha alohida ahamiyatga ega.

XULOSA VA MUNOZARA

Xulosa qilib aytganda, maqolada o'quvchilarga axloqiy-estetik tarbiya berishda notiqlik tarbiyasining ahamiyati ko'rsatilgan. Tadqiqotlar tahlili va natijalari shuni ko'rsatadiki, notiqlik madaniyatini shakllantirish mexanizmlarini takomillashtirish o'quvchilarning shaxsiy va akademik rivojlanishiga, jumladan, muloqot qobiliyatlari, yetakchilik qobiliyatlari, tanqidiy fikrlash qobiliyatlari, o'z-o'ziga ishonchi, o'ziga bo'lgan ishonchi, o'z-o'ziga bo'lgan ishonchi, o'quvchilarning o'zini o'zi boshqarish qobiliyatini rivojlantirishga sezilarli ijobiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Axborot texnologiyalari sohasida ta'lim tizimini yanada takomillashtirish, ilmiy tadqiqotlarni rivojlantirish va ularni IT-industriya bilan integratsiya qilish chora- tadbirlari to'g'risida"gi PQ-4851. 06.10.2020
2. Siddiqova Sh." Izlanish samaradorligi" mavzusidagi respublika yosh tilshunoslar va adabiyotshunoslarning ilmiy-nazariy anjumani. "O'zga gap va matn intertekstualligi" mavzusidagi maqola.B-62
3. Mirsaidov K.J. Ixtisoslik fanlarini o'qitish va ishlab chiqarish ta'limi. – Toshkent: Oqituvchi, 2016.